

Obsah

Předmluva	V
O autorovi	VII
Seznam použitých zkratk	XIX

I. Obecná část. Institucionální právo

1. Historie a perspektivy	3
1.1 Pojem Evropa	3
1.2 Myšlenka sjednocené Evropy před 2. světovou válkou	3
1.3 Předkomunitární Evropa (1945–1951)	4
1.4 Komunitární Evropa (1952–1992)	5
1.4.1 Etapy	5
1.4.2 Komunitární zkušenosti	7
1.5 Komunitárně – unijní Evropa (1992–2009)	10
1.6 Unijní Evropa (od 2009)	12
1.7 Perspektivy	13
1.8 Jiné formy evropské integrace	15
1.9 Historie vztahu Evropské unie a České republiky	17
2. Základy Evropské unie	21
2.1 Povaha Evropské unie	21
2.2 Právní subjektivita EU	23
2.3 Hodnoty	24
2.3.1 Demokracie	25
2.3.2 Společenství práva	26
2.4 Cíle	27
2.5 Členství	27
2.5.1 Obsah členství	28
2.5.2 Výjimky z jednotného obsahu členství v EU	28
2.5.3 Přistoupení	29
2.5.4 Vystoupení	30
2.5.5 Vyloučení	30
2.5.6 Pozastavení práv	31
2.6 Občanství EU	31
2.7 Symboly	32
3. Pravomoci	34
3.1 Principy pravomocí EU a jejich výkonu	34
3.1.1 Zásada svěření pravomocí EU členskými státy	34
3.1.2 Zásada proporcionality	35
3.2 Druhy pravomocí podle míry zapojení EU	36
3.2.1 Výlučné pravomoci EU	36

3.2.2	Sdílené pravomoci.	37
3.2.3	Koordinační, podpůrné a doplňkové pravomoci EU.	41
3.3	Druhy pravomocí podle způsobu jejich vertikálního přidělení ...	41
3.4	Horizontální vymezení pravomocí.	43
3.5	Pravomoci členských států a právo EU.	44
4.	Orgány Evropské unie.	46
4.1	Typologie orgánů EU.	46
4.2	Horizontální pravidla pro orgány EU.	47
4.3	Evropská rada.	48
4.3.1	Složení.	49
4.3.2	Pravomoci.	49
4.3.3	Fungování.	50
4.4	Rada.	50
4.4.1	Pravomoci.	51
4.4.2	Složení.	51
4.4.3	Fungování.	52
4.5	Evropská komise.	55
4.5.1	Složení.	55
4.5.2	Pravomoci.	57
4.5.3	Fungování.	58
4.6	Evropský parlament.	58
4.6.1	Počet poslanců.	59
4.6.2	Volební systém.	59
4.6.3	Status poslanců EP.	60
4.6.4	Fungování.	61
4.6.5	Pravomoci.	63
4.7	Evropský ombudsman – veřejný ochránce práv.	65
4.8	Soudní dvůr Evropské unie.	65
4.9	Evropská centrální banka.	65
4.10	Účetní dvůr.	65
4.11	Hospodářský a sociální výbor.	66
4.12	Výbor regionů.	66
4.13	Výbor pro zaměstnanost.	67
4.14	Evropský inspektor osobních údajů.	67
4.15	Finanční orgány.	67
4.16	Interinstitucionální pomocné orgány.	68
4.17	Agentury.	68
4.18	Transparentnost a přístup k dokumentům.	69
4.19	Jazyky.	71
4.20	Sídlo orgánů.	72
4.21	Personál.	72
4.22	Výsady a imunity.	73
4.23	Financování EU.	74
4.23.1	Víceletý finanční rámec EU.	74

4.23.2	Rozpočet EU	74
4.23.3	Rozpočtové pravomoci	75
5.	Systém evropského práva	77
5.1	Pojem	77
5.2	Povaha	77
5.2.1	Autonomie práva EU	77
5.2.2	Funkčnost práva EU	79
5.3	Věcná působnost – předmět evropského práva	79
5.3.1	Evropský prvek	79
5.3.2	Obrácená diskriminace	80
5.4	Osobní působnost	81
5.4.1	EU a její orgány	81
5.4.2	Členské státy a jejich orgány	81
5.4.3	Ostatní subjekty	82
5.5	Územní působnost	83
5.6	Časová působnost	84
6.	Prameny evropského práva a jejich přijímání	86
6.1	Typologie a hierarchie	86
6.2	Primární právo	87
6.2.1	Součásti primárního práva	87
6.2.2	Vzájemné vztahy mezi součástmi primárního práva	88
6.2.3	Proces přijímání a revize primárního práva	88
6.3	Obecné zásady právní	90
6.3.1	Zásady společné právním řádům členských států	91
6.3.2	Zásady odvozené z povahy EU jakožto společenství práva	91
6.3.3	Zásady mezinárodního práva	93
6.3.4	Základní lidská práva	94
6.3.5	Strukturální principy fungování EU	94
6.4	Judikatura Soudního dvora EU	98
6.5	Vnější smlouvy	98
6.5.1	Pravomoc k uzavírání vnějších smluv	99
6.5.2	Procesní pravidla	100
6.6	Sekundární právo	101
6.6.1	Druhy sekundárních aktů	101
6.6.2	Nařízení	102
6.6.3	Směrnice	103
6.6.4	Rozhodnutí	104
6.6.5	Závazné akty sui generis mimo výčet čl. 288 SFEU	105
6.6.6	Interinstitucionální dohody	105
6.6.7	Nezávazné právní akty	106
6.6.8	Platné historické formy sekundárních aktů	106
6.6.9	Proces přijímání a revize sekundárního práva EU	107

6.6.10	Harmonizace právních řádů členských států EU	111
6.6.11	Sekundární právní akty ve vnějších vztazích EU	116
6.7	Terciární právo	116
6.8	Platnost, závaznost a účinnost pramenů evropského práva	117
6.8.1	Platnost	117
6.8.2	Závaznost	117
6.8.3	Účinnost	118
6.9	Formální náležitosti právních aktů	119
6.9.1	Označení	119
6.9.2	Právní základ, odůvodnění a odkazy	119
6.9.3	Uveřejnění a oznámení	121
7.	Základní lidská práva	124
7.1	Hlavní prameny základních práv	124
7.2	Význam základních práv v EU	125
7.3	Působnost základních práv EU	125
7.4	Meze aplikace základních práv v EU	126
7.5	Listina základních práv EU	127
7.5.1	Obsah LZP	127
7.5.2	Působnost LZP	128
7.5.1	Zásady a meze aplikace LZP	128
7.6	Vztah práva EU a Evropské úmluvy o ochraně lidských práv	129
7.7	Trestněprávní ochrana základních práv	131
7.8	Institucionální aspekty	131
8.	Uplatňování evropského práva	132
8.1	Uplatnění práva EU členskými státy	132
8.1.1	Prováděcí předpisy	132
8.1.2	Operativní a kontrolní aplikace	133
8.1.3	Sankce	133
8.2	Uplatnění práva EU orgány EU	134
8.2.1	Normotvorba	134
8.2.2	Operativní a kontrolní aplikace	134
8.2.3	Sankce	135
8.3	Zásady uplatnění práva EU vůči právu členských států	136
8.3.1	Přímá použitelnost	137
8.3.2	Přednost	139
8.3.3	Přímý účinek	145
8.3.4	Nepřímý účinek	153
8.3.5	Odpovědnost členského státu za škodu způsobenou jednotlivci porušením práva EU	155
8.3.6	Aplikace práva EU z pohledu jednotlivce	156

9. Soudní kontrola	159
9.1 Soudní dvůr	159
9.1.1 Složení	159
9.1.2 Fungování a metody práce	161
9.1.3 Úloha a pravomoci	161
9.2 Tribunál	162
9.2.1 Organizace a fungování	162
9.2.2 Příslušnost	162
9.3 Specializované soudy	163
9.4 Některé procesní instituty	163
9.5 Druhy řízení před SDEU	165
9.5.1 Spory	165
9.5.2 Nesporná řízení	166
9.5.3 Statistické údaje o fungování SDEU	166
9.6 Výklad práva EU	166
9.7 Žaloba na porušení Smluv	168
9.7.1 Aktivní legitimace	168
9.7.2 Předsoudní fáze	168
9.7.3 Soudní fáze	169
9.7.4 Znaky porušení Smluv	169
9.7.5 Účinky rozhodnutí o porušení	170
9.8 Žaloba na neplatnost právních aktů EU	171
9.8.1 Podmínky přípustnosti	171
9.8.2 Důvody neplatnosti	174
9.8.3 Účinky rozhodnutí o neplatnosti	175
9.8.4 Žaloba na neplatnost rozhodnutí o porušení hodnot EU	176
9.8.5 Námitka protiprávnosti	176
9.9 Žaloba na nečinnost orgánů EU	176
9.9.1 Přípustnost	177
9.9.2 Řízení	177
9.10 Žaloba o náhradu škody způsobenou EU	178
9.10.1 Smluvní odpovědnost EU	178
9.10.2 Mimosmluvní odpovědnost EU	179
9.10.3 Podmínky mimosmluvní odpovědnosti	179
9.10.4 Řízení o náhradu škody	181
9.11 Zaměstnanecké věci	182
9.12 Rozhodčí řízení	182
9.13 Řízení o předběžných otázkách	182
9.13.1 Předmět předběžné otázky	183
9.13.2 Přípustnost předběžné otázky	183
9.13.3 Aktivní legitimace: pojem soudu členského státu	184
9.13.4 Možnost položit předběžnou otázku	185
9.13.5 Povinnost předložit předběžnou otázku	186
9.13.6 Řízení	188
9.13.7 Účinek rozhodnutí	188

9.13.8	Časová působnost rozhodnutí	189
9.14	Řízení o posudku	189
9.14.1	Řízení o posudku podle SFEU	189
9.14.2	Řízení o posudku podle SESAE	190
9.15	Vztahy mezi jednotlivými řízeními	190
9.15.1	Autonomie jednotlivých druhů řízení	190
9.15.2	Překryv jednotlivých druhů řízení	191
 II. Zvláštní část. Hmotné právo		
10.	Základy vnitřního trhu EU	197
10.1	Výhody mezinárodní ekonomické integrace	197
10.2	Druhy regionální ekonomické integrace	197
10.3	Ekonomická charakteristika EU	199
10.4	Metody integrace EU a historie jejich používání	200
10.5	Základní vztahy společných svobod a politik	202
11.	Volný pohyb zboží	204
11.1	Historie pohybu zboží v celní unii EU	204
11.2	Věcná působnost	205
11.2.1	Pojem zboží obecně	205
11.2.2	Zboží ve volném oběhu	206
11.3	Územní působnost volného pohybu zboží	207
11.4	Překážky volnému pohybu zboží v EU	207
11.4.1	Fiskální překážky	207
11.4.2	Kvantitativní překážky	210
11.4.3	Výjimky ze zákazu kvantitativních překážek	216
11.4.4	Technické předpisy a normalizace	221
12.	Volný pohyb osob	225
12.1	Osobní působnost: beneficianti	226
12.2	Věcná působnost: obsah práva volného pohybu a pobytu	227
12.3	Výjimky ze zákazu omezování volného pohybu osob	231
12.3.1	Výjimky primárního práva	232
12.3.2	Kategorické požadavky	233
12.3.3	Výluky – omezení věcné působnosti	234
12.4	Kolize volného pohybu osob za ekonomickým účelem s jinými svobodami vnitřního trhu	236
13.	Volný pohyb pracovníků	238
13.1	Osobní působnost: beneficianti	238
13.1.1	Pracovník	238
13.1.2	Rodinní příslušníci	240
13.2	Specifická práva pracovníka na volný pohyb a pobyt	240
13.2.1	Zákaz omezení přístupu k zaměstnání	240

13.2.2	Nediskriminace v zaměstnání	241
13.3	Sociální politika	242
13.3.1	Sociální zabezpečení	243
13.3.2	Pracovní právo	244
13.3.3	Sociální dialog	247
14.	Svoboda usazování	248
14.1	Věcná působnost: pojem a obsah práva usazování	248
14.2	Výjimky z práva usazování	250
14.3	Osobní působnost: beneficianti	250
14.3.1	Fyzické osoby	250
14.3.2	Právnícké osoby	251
14.4	Překážky svobodě usazování a jejich odstraňování	252
14.4.1	Diskriminační podmínky usazování	252
14.4.2	Nediskriminační omezení usazování	253
14.4.3	Usazování právníckých osob	256
15.	Volný pohyb služeb	263
15.1	Věcná působnost: pojem služby	264
15.2	Osobní působnost: beneficianti	265
15.3	Překážky volného pohybu služeb a jejich odstraňování	266
15.3.1	Pojem překážky	266
15.3.2	Druhy překážek	266
15.3.3	Nástroje odstraňování překážek	267
15.4	Výjimky ze zákazu omezování volného pohybu služeb	267
16.	Evropský finanční prostor	269
16.1	Volný pohyb kapitálu	269
16.1.1	Zásada	269
16.1.2	Výjimky	270
16.2	Hospodářská a měnová unie	271
16.2.1	Koordinace hospodářských politik členských států	272
16.2.2	Společná měna	273
16.2.3	Instituce HMU	275
16.3	Liberalizace finančních služeb	277
17.	Soutěžní politika	279
17.1	Význam, cíle a součásti soutěžní politiky	279
17.2	Požadovaná úroveň hospodářské soutěže v EU	280
17.3	Základní pojmy: podnik a relevantní trh	281
17.3.1	Podnik	281
17.3.2	Relevantní trh	282
17.4	Zákaz dohod narušujících soutěž	283
17.4.1	Pojem dohody	284
17.4.2	Forma dohody	284

17.4.3	Citelné narušení soutěže	286
17.4.4	Lokalizace protisoutěžní dohody na vnitřním trhu	287
17.4.5	Dopad na obchod mezi členskými státy (tzv. mezistátní klauzule)	287
17.4.6	Výjimky ze zákazu	288
17.5	Dominantní postavení a jeho zneužití.	288
17.5.1	Dominantní postavení	289
17.5.2	Zneužití dominantního postavení	291
17.6	Aplikace čl. 101 a 102 SFEU	292
17.6.1	Principy aplikace	292
17.6.2	Úloha Komise při aplikaci čl. 101 a 102 SFEU	293
17.6.3	Vztah Komise a vnitrostátních soutěžních orgánů	296
17.7	Spojování podniků	297
17.7.1	Pojem spojování podniků	298
17.7.2	Unijní dimenze	299
17.7.3	Důsledky dosažení unijní dimenze spojení	300
17.7.4	Řízení před Komisí	301
17.7.5	Dovolenost spojování podniků	301
17.8	Soutěžní pravidla pro členské státy	302
17.9	Povinnost členských států neohrožovat legislativou soutěž mezi podniky	302
17.10	Národní monopoly, veřejné podniky a pravidla soutěže.	303
17.10.1	Státní monopoly obchodní povahy	303
17.10.2	Podniky s veřejným vlivem	304
17.11	Veřejné podpory	308
17.11.1	Pojem podpory neslučitelné s vnitřním trhem	308
17.11.2	Dopad na soutěž a obchod mezi členskými státy (mezistátní klauzule)	309
17.11.3	Výjimky z obecné zásady neslučitelnosti	309
17.11.4	Přezkum veřejných podpor v EU	311
17.11.5	Sankce: refundace podpor	312
17.12	Veřejné zakázky	312
18.	Prostor svobody, bezpečnosti a práva	315
18.1	Kontroly na hranicích, vízová, azylová a přistěhovalecká politika	315
18.1.1	Společná pravidla překračování vnějších hranic	316
18.1.2	Boj s nelegální migrací	316
18.1.3	Společná vízová politika	317
18.1.4	Řízená mimoazylová imigrace	317
18.1.5	Společný azylový systém	318
18.1.6	Výměnný informační systém mezi členskými státy	318
18.2	Soudní spolupráce v občanskoprávních věcech	318
18.2.1	Právo rozhodné	319
18.2.2	Určování soudní příslušnosti	319

18.2.3	Uznávání a výkon soudních a mimosoudních rozhodnutí	319
18.2.4	Další procesní instituty	320
18.2.5	Identifikátor evropské judikatury	321
18.3	Soudní spolupráce v trestních věcech	321
18.3.1	Vzájemné uznávání rozhodnutí justičních orgánů	322
18.3.2	Minimální harmonizace trestního práva	322
18.3.3	Harmonizace dalších trestních procesních institutů	322
18.3.4	Instituce soudní spolupráce	323
18.4	Policejní spolupráce v trestních věcech	323
18.5	Konkrétní oblasti spolupráce	323
18.5.1	Boj proti terorismu	324
18.5.2	Obchodování s lidmi	324
18.5.3	Praní špinavých peněz a finanční kriminalita	325
18.5.4	Boj proti korupci a podvodům	325
18.5.5	Boj proti porušování práv duševního vlastnictví	326
18.5.6	Počítačová kriminalita	326
18.5.7	Boj proti drogám	326
18.5.8	Ochrana osobních údajů	326
18.5.9	Základní práva	327
19.	Politiky EU – přehled	328
19.1	Horizontální – obecné požadavky na politiky EU	328
19.2	Vnitřní politiky EU	328
19.2.1	Soutěžní politika	328
19.2.2	Ochrana spotřebitele	329
19.2.3	Společná zemědělská politika a rybolov	329
19.2.4	Regionální politika	329
19.2.5	Dopravní politika	330
19.2.6	Transevropské sítě	330
19.2.7	Hospodářská a měnová politika	330
19.2.8	Sociální politika	330
19.2.9	Politika zaměstnanosti	330
19.2.10	Výzkum, technologický rozvoj a vesmír	331
19.2.11	Průmysl	331
19.2.12	Životní prostředí	331
19.2.13	Energetika	332
19.2.14	Ochrana zdraví	332
19.2.15	Kultura	332
19.2.16	Sport	332
19.2.17	Vzdělávání	333
19.2.18	Cestovní ruch	333
19.2.19	Civilní ochrana	333
19.2.20	Správní spolupráce	333
19.2.21	Prostor spravedlnosti, bezpečnosti a práva	333

19.3	Společné vnější politiky	334
19.3.1	Zásady, cíle a nástroje vnějších vztahů EU	334
19.3.2	Vnější pravomoci EU	334
19.3.3	Obecné institucionální aspekty vnějších vztahů	335
19.3.4	Společná obchodní politika	335
19.3.5	Rozvojová spolupráce	337
19.3.6	Humanitární pomoc	337
19.3.7	Hospodářská, finanční a technická spolupráce se třetími zeměmi	338
19.3.8	Evropská politika sousedství	338
19.3.9	Přidružení	339
19.3.10	Rozšiřování	340
19.3.11	Společná zahraniční a bezpečnostní politika	340
	Prameny	347
	Rejstřík základních judikátů	351
	Věcný rejstřík	355